

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Bakalářská práce

Tereza Konečná

Aspekty dvojrole asistenta pedagoga a vychovatele ve školní
družině

PROHLÁŠENÍ

„Prohlašuji, že jsem zadanou bakalářskou práci na téma „Aspekty dvojrole asistenta pedagoga a vychovatele ve školní družině“ vypracovala samostatně, pod odborným vedením vedoucí bakalářské práce a používala jsem literaturu uvedenou v práci.“

V Olomouci dne:

Podpis.....

PODĚKOVÁNÍ

Tímto bych chtěla poděkovat hlavně Mgr. Adéle Antlové, Ph.D. za ochotu, odborné vedení, metodickou pomoc a vstřícnost při vypracování této bakalářské práce. Také bych chtěla poděkovat všem, kteří se podíleli na mém výzkumu.

OBSAH

1	VYCHOVATEL VE ŠKOLNÍ DRUŽINĚ	7
1.1	Vymezení pozice vychovatel ve školní družině.....	7
1.2	Pracovní náplň	8
1.3	Vzdělání a osobnost vychovatele školní družiny.....	10
2	ASISTENT PEDAGOGA.....	12
2.1	Vymezení pozice asistent pedagoga	12
2.2	Pracovní náplň	15
2.3	Vzdělání a osobnost asistenta pedagoga.....	15
3	STRES, PREVENCE VYČERPÁNÍ, SYNDROM VYHOŘENÍ, MOŽNOSTI PODPORY	17
3.1	Prevence syndromu vyhoření.....	18
3.2	Odolnost vůči stresu.....	19
3.3	Zdravý životní styl	21
4	ŽÁCI SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI.....	23
5	VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ.....	25
5.1	Cíl, metodologie.....	25
5.2	Výzkumný vzorek.....	26
5.3	Průběh šetření	27
5.4	Vyhodnocení výzkumu	27
5.5	Výsledek výzkumu	28
5.6	Výsledek rozhovorů.....	29
	DISKUZE	32
	ZÁVĚR.....	34
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A JINÝCH ZDROJŮ.....	36
	PŘÍLOHY	39
	SEZNAM ZKRATEK	49

ÚVOD

Tématem mé bakalářské práce je „Aspekty dvojrole asistenta pedagoga a vychovatele ve školní družině.“ Tohle téma bych specifikovala tím, že pedagogický pracovník vykonává dvě pozice naráz a není jasné, která z těchto pracovních pozic je pro daného pedagogického pracovníka v této dvojroli jednodušší, nebo náročnější. Každá z těchto pozic má své požadavky, úskalí, nevýhody, výhody a je potřeba, aby měl v první řadě pedagogický pracovník kladný vztah ke svým žákům, trpělivost, určitou empatii, a hlavně odolnost vůči stresu.

Tohle téma jsem si zvolila z důvodu, protože bych se tomu ráda po studiu věnovala a nastoupila na pozici asistenta pedagoga a zároveň vychovatele ve školní družině. Dle mého názoru bývají také tyto pozice často nedoceňovány rodiči a někdy i samotnými učiteli.

Cílem mé bakalářské práce je poukázat na aspekty této dvojrole, jejich pozitiva, negativa a jak stres pedagogického pracovníka může ovlivnit a co ho popřípadě spouští.

Bakalářská práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou s uspořádáním do pěti kapitol. První kapitola charakterizuje pozici vychovatele ve školní družině, následně druhá vymezuje pozici asistenta pedagoga. Třetí kapitola popisuje stres, syndrom vyhoření, prevenci proti stresu a syndromu vyhoření, zdravý životní styl. Čtvrtá kapitola charakterizuje žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a poslední kapitolou je výzkumné šetření, ve kterém byla použita metoda kvalitativního výzkumu. Byly realizovány rozhovory s pedagogickými pracovníky, kteří pracují současně jako asistenti pedagoga a vychovatelé ve školní družině.

TEORETICKÁ ČÁST

1 VYCHOVATEL VE ŠKOLNÍ DRUŽINĚ

„Vychovatel je člověk, který výchovně působí na jiné lidi, většinou na mladší generaci, na děti, mládež. Buď je výchova jeho povoláním, které vykonává v některé instituci a je pro toto povolání odborně vzdělán, nebo se do role vychovatele dostává vstupem do konkrétní situace, přijetím určité role, jejíž součástí je i povinnost vychovávat, působit pozitivně na mladší generaci“ (Kolář, 2012, s. 420).

Vychovatel svoji práci vykonává ve školní družině, kdy školní družina je *„školské zařízení výchovy pro zájmové vzdělávání, jež je mezi ostatními zařízeními určenými pro volný čas dětí nejčtenější, zaměstnává nejvíce vychovatelů a jeho odděleními prošlo nejvíce dětí. Výchova je společenský proces, a tedy i výchovu ve školní družině je třeba chápat jako součást nutné společenské reprodukce, nikoli jako hlídání dětí – tj. pouhou sociální službou“ (B. Hájek, J. Pávková a kol., 2011, s. 9).*

Práce ve školní družině by se měla vykonávat dobrovolně, měla by vycházet z požadavků a zájmů dítěte, jeho potřeb a rozvíjet jejich dovednosti. Měly by se zde dít zajímavé a různorodé činnosti, a hlavně by zde měl být dobrý vztah mezi vychovatelem a žáky. (Bendl, 2015, str. 26.)

1.1 Vymezení pozice vychovatel ve školní družině

Vychovatel patří k pedagogickým pracovníkům. Pedagogického pracovníka definuje zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících *„Pedagogickým pracovníkem je ten, kdo koná přímou vyučovací, přímou výchovnou, přímou speciálně-pedagogickou nebo přímou pedagogicko-psychologickou činnost přímým působením na vzdělávaného, kterým uskutečňuje výchovu a vzdělávání na základě zvláštního právního předpisu (dále jen "přímá pedagogická činnost"); je zaměstnancem právnické osoby, která vykonává činnost školy, zaměstnancem státu nebo ředitelem školy, není-li k právnické osobě vykonávající činnost školy v pracovněprávním vztahu anebo není-li zaměstnancem státu. Pedagogickým pracovníkem je též zaměstnanec, který vykonává přímou pedagogickou činnost v zařízeních sociálních služeb.“*

Vychovatel v prostředí školní družiny je tou nejdůležitější a nejvýznamnější osobou, která ovlivňuje její činnost. Jeho osobnost se utváří v průběhu jeho výchovné praxe vlivem

vnitřních i vnějších činitelů, jako jsou vlastnosti, vzdělání, osobnostní zrání, sebevzdělávání atd. (Hájek, 2007, s. 32)

Vychovatel školní družiny v legislativě:

- Vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č.563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících, ve znění pozdějších předpisů
- Předpisů
- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů
- P
výchovné, přímé speciálně pedagogické a přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků, ve znění pozdějších předpisů
- Nařízení vlády č.222/2010 Sb., o katalogu prací ve veřejných službách a správě, ve znění pozdějších předpisů

1.2 Pracovní náplň

„Vládní nařízení č. 68/1997 Sb., kterým se stanoví míra vyučovací povinnosti učitelů a míra povinnosti výchovné práce ostatních pedagogických pracovníků ve školství, ve znění pozdějších předpisů, určuje pro vychovatelky ŠD míru přímé výchovné povinnosti 28-30 hodin týdně. Počet hodin výchovné práce ve stanoveném rozmezí stanovuje ředitel podle provozu družiny. (Hájek, Pávková, 2003, s.38)“

Hájek a Pávková (2003, s. 39) uvádí, že pracovní náplň vychovatelek vychází z obecného poslání školní družiny a jejich místních podmínek. Náplň práce je součástí pracovní smlouvy nebo jiného vnitřního dokumentu školy. Zahrnuje tyto body:

- Zajišťovat výchovně-vzdělávací práci se žáky podle zásad psychohygieny a stanoveného denního režimu ŠD, určitými činnostmi kompenzovat únavu žáků z vyučování, a hlavně rozvíjet postupně osobnost žáka.
- Dbát na BOZP, bezpečnost činnosti s žáky, čistotu a ochranu životního prostředí při činnosti ŠD.
- Mít dostatek fantazie a tvořit a pestrou a zajímavou skladbu činností po celý školní rok.
- Snažit se navodit veselou atmosféru a komunikační prostředí, posilovat v dětech kladné city, vytvářet pocit bezpečí, zvyšovat dětem sebevědomí a vytvořit z nich dobrý kolektiv.
- Dodržovat hygienické návyky a pravidla společenského chování.

- Na začátku roku se seznámit s osnovami a učivem žáků daného oddělení ŠD a prohlubovat je navazujícími aktivitami.
- Odpovídat za výsledky žáků za výchovně-vzdělávací práce a jejich průběh zaznamenávat do pedagogické dokumentace.
- Být denně řádně připravená, nejlépe i s pomůckami.
- Pravidelně udržovat kontakt s rodiči a seznamovat je s výsledky žáků.
- Presentovat výsledky činností ŠD na veřejnosti.
- Účastnit se pravidelně pedagogických porad, školení, schůzí podle plánů školy a spolupracovat s ostatními pedagogickými pracovníky.

Mimo jiné součástí školní družiny bývají i zájezdy, návštěvy divadel, a podobně. Tyto akce by vždy měly být schválené vedením školy a to zahrnutím do měsíčního plánu školy nebo jinou prokazatelnou formou. Tyto cesty vedení vychovatelkám proplácí, protože je to bráno jako služební cesta.

Ve své knize Hájek a Pávková (2003, s. 40-41) také píší, že ředitel vždy jmenuje vedoucí vychovatelku hlavně pro zajištění důležitých, nezbytných organizačních a metodických činností. Je také možné, že touto prací může být pověřen zástupce ředitele, ale z jeho pozice není možné zcela plnit veškeré funkce, které má zastávat právě vedoucí vychovatelka. Pracovní náplň vedoucí vychovatelky můžeme vidět v následujících bodech:

- Vedoucí vychovatelka je přímo řízená ředitelem a účastní se všech porad vedení školy.
- Výchovně-vzdělávací práce v ŠD musí být na úrovni a odpovídá za ni.
- Ředitel ji dává pokyny a organizuje a koordinuje všechny oddělení ŠD
- Dohlíží na správný průběh daného režimu dne a psychohygieny.
- Pravidelně kontroluje činnost ostatních vychovatelek, namátkově hospituje.
- Zajišťuje uvedení do kolektivu a prostředí ŠD nové vychovatelky.
- Pravidelně kontroluje vedení pedagogické a další dokumentace ŠD.
- Zajišťuje dokupování pomůcek a vybavení do ŠD podle finančních možností školy.
- Dává hodnocením vychovatelkách, podává návrhy na jejich přidělení pohyblivých složek platu.
- Každoročně vede a organizuje zápis dětí do ŠD a poté je rozděluje do jednotlivých oddělení.
- Podává návrh při rozvrhu služeb vychovatelek řediteli, řeší suplování.
- Řeší veškeré stížnosti a problémy s činností vychovatelek ŠD, domlouvá schůzky s rodiči.
- Dává řediteli návrh na znění *Vnitřního řádu školní družiny*.

Všechna práce a náplň vychovatelek a vedoucí vychovatelka a její jmenování slouží především ke zlepšení práce všech školních družin a ujasnění pracovněprávních vztahů. Vždy se musí řádně dodržovat právní normy a měla by vycházet z konkrétních místních podmínek.

1.3 *Vzdělání a osobnost vychovatele školní družiny*

Hájek a Pávková (2003, s. 34-37) uvádí samotným a hlavním základem školní družiny je právě vychovatelka. Její osobnost nevznikne jen tak sama od sebe, ale právě díky různým osobnostním dispozicím vzdělání, osobnostním zráním a dlouhodobým sebevzděláním.

Vychovatelka ve školní družině by měla mít všeobecný přehled minimálně na úrovni středoškolského vzdělání. Měla by mít prohloubené znalosti a vědomosti o věkových rozdílech a zvláštěnostech dětí zejména mladšího školního věku. Také by měla umět průběžně uplatňovat pedagogické metody, postupy a zásady, které zvládne uplatnit v každodenní práci. Pro tuto práci jsou důležité i znalosti z biologie dítěte. Musí umět reagovat na základní situace, které jsou v rozporu se školním řádem a normami. Zná osnovy, učební plány a metodiku výuky žáků ze svých oddělení.

Výchovná činnost vyžaduje celoživotní vzdělávání, obohacování a doplňování vědomostí, rozšiřování dovedností. Pokud si vychovatelka pravidelně nedoplňuje své dovednosti a znalosti, vede to k „vyhoření“.

Aby byla vychovatelka ve školní družině úspěšná, musí splňovat řadu osobních dispozic a předpokladů a pokud jich splňuje jen pár, musí na nich během doby působení v práci pracovat a zlepšovat je. Úplně nejzákladnější předpokladem, který by měla splňovat každá vychovatelka je kladný vztah k dětem. Bez toho se v družině neuplatní. Dále by měla být empatická a měla by umět ve skupině dětí vytvořit příznivé sociální klima, kde se budou všichni, i včetně ní, cítit dobře. Také by měla umět s dětmi efektivně jednat a mít aspoň základní organizační schopnosti a postupně je rozvíjet. Dále by si měla umět s dětmi přirozeně hrát a hra by ji měla bavit a těšit. Neměla by dojít do situace, kdy jí to bude spíše nudit a obtěžovat. Vychovatelka by měla být vždy, pokud je to možno, pozitivně naladěna, v činnostech s dětmi hledá vždy ty kladné momenty a špatné se snaží nahradit spíše těmi kladnými. A neposledním předpokladem by mělo být to, že vychovatelka by měla vybranými aktivitami motivovat a vzbudit zájem o činnost dětí, které v tom bude podporovat a rozvíjet jejich sebevědomí.

Role vychovatelky je často i dost založená na vzhledu. Oblečení by mělo být vhodně vybrané, protože patří ke kultuře a k pedagogické profesi, která je v souladu se stykem s lidmi. Vychovatelce to dělá vizitku, a hlavně dobrý dojem. Mělo by být hlavně pohodlné a přizpůsobené tak, aby nebránilo aktivitám a činnostem s dětmi. Při vystupování by mělo být správné držení těla, které vytváří vychovatelce přirozenou autoritu, a hlavně to podporuje její správné dýchání. Způsob komunikace je také dost důležitý, kdy si každá vychovatelka musí uvědomit, že křičením na děti, pokud neposlouchají, nic nezmůžou a určitě to nebude mít žádný přínos, a tak by se měli správně naučit „posadit“ svůj hlas tak, aby dětem dala najevo, že když takto promluví, tak se mají uklidnit. Intonace řeči by měla být klidná, měla by mít dostatečnou slovní zásobu a nepoužívat parazitní slova. Mluví spisovně, k dětem srozumitelně, pomalu a měla by se vyhnout používání cizích slov.

Pamatuje si všech dětí jména a oslovuje je křestním. Oslovení dětí jejich příjmením je neosobní.

Každodenním stykem vychovatelky a dětí se prohlubuje jejich vztah a vzájemně se více poznávají a sbližují. Především kladný vztah k vychovatelce v dětech vzbuzuje důvěru a citovou odezvu.

Dovednosti u vychovatelek by měly být takové, že by měla ovládat širokou škálu volnočasových aktivit vhodných pro děti a díky tomu si děti umí získat. Předpokládaný úspěch získá tím, že má dovednosti v různých zájmových oblastech a v nich i děti vést, pomoci jim rozvíjet jejich schopnosti a povzbuzovat je. Důležitým faktorem je také i metodika, jak dovednost děti naučit.

2 ASISTENT PEDAGOGA

V současné době při vzdělávání žáků hlavního vzdělávacího proudu stále více těch, kteří mají dle současné legislativy nárok na podporu asistenta pedagoga. Často je tato pozice nabízena vychovatelům školních družin, kteří znají prostředí školy a mají k žákům i pedagogům dané instituce kladná vztah.

Vekou a důležitou změnou v českém školství bylo přijetí novely školského zákona č. 561/2004 Sb. s účinností od 1. ledna 2005, kdy byla oficiálně ukotvena pozice asistenta pedagoga. Vymezení hlavních činností asistenta pedagoga je uvedeno ve vyhlášce 27/2016 Sb. o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků mimořádně nadaných. Vyhláška stanoví, že vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných se uskutečňuje s využitím vyrovnávacích a podpůrných opatření.

U nás v České republice ve školním prostředí se setkáváme se dvěma typy asistentů. Dělíme je na asistenta pedagoga a osobního asistenta. Dodnes někteří mají problém tyto 2 typy asistentů rozeznat (Kendíková, 2016, s. 6). My se zde budeme věnovat konkrétně asistentu pedagoga.

2.1 Vymezení pozice asistent pedagoga

„Asistent pedagoga je pedagogický pracovník, zaměstnanec školy nebo školského zařízení, jehož činnosti a statut jsou definovány v platné legislativě. Za všechny jmenujeme zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělání (školský zákon), v platném znění, a zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících, v platném znění. Jedná se o relativně novou pedagogickou profesi, kterou chápeme jako jedno z podpůrných opatření při vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Asistent pedagoga pracuje pod metodickým vedením učitele. Podporu tomuto pracovníkovi poskytují poradenští pracovníci školy (výchovný poradce, speciální pedagog, školní psycholog) a odborníci pracující v příslušných školských poradenských zařízeních (pedagogicko-psychologické poradně či speciálně pedagogickém centru) (Kendíková, 2016, s. 6).“

Mezi hlavní činnosti asistentů pedagoga patří (Kendíková, 2016, s. 6):

- Pomoc pedagogickým pracovníkům při výchovné a vzdělávací činnosti, pomoc při komunikaci se žáky a zákonnými zástupci a komunitou, ze které žák pochází,
- Podpora žákům při výuce a přípravě na ni,
- Podpora žákům při přizpůsobení se školnímu prostředí,
- Pomoc žákům s těžkým zdravotním postižením při sebeobsluze a pohybu během vyučování a při akcích pořádaných školou.
- Vizuelní a verbální podpora dítěte neboli „dovysvětlování“.
- Pomoc dítěti při orientaci prostoru a čase
- Rozvoj a nácvik komunikace
- Zajišťování dohledu dítěte o volných hodinách a přestávkách
- Spoluúčast na tvorbě, realizaci, revizi nebo doplňování IVP

Podle Kendíkové (2016, s. 6) funkci asistenta pedagoga ve školách zřizuje ředitel dané školy na základě příslušného úřadu daného kraje. Taktéž ředitel jakožto zaměstnavatel těmto zaměstnancům stanovuje náplň práce a zařazuje je do příslušné platové třídy, a to na základě těch nejnáročnějších činností, které oni vykonávají, a také na základě jejich odborné kvalifikace. A jako poslední určuje jejich výši úvazku. Ve shodě se zákonem o pedagogických pracovnících musí asistent pedagoga splňovat dané kvalifikační předpoklady. Nesmíme zapomenout i na určité důležité osobnostní dispozice.

Osobnostní dispozice mohou být často důležitější než některé předpoklady kvalifikační, protože vzdělání si asistenti pedagoga mohou získat či doplňovat i v době, kdy ve škole působí. Pro všechny zúčastněné bude jistě lepší mít po boku motivovaného asistenta, který splňuje osobnostní předpoklady a je ochotný se vzdělávat než kvalifikovaného člověka, který třeba nedokáže spolupracovat s kolegy a komunikovat s rodinami žáků. (Kendíková, 2017, s. 98)

Za nejdůležitější osobností předpoklad se považuje kladný vztah k dětem. Hlavním cílem je to, aby v této pozici nepracovali lidé, kteří tuto práci vykonávají jen proto, že nemají jinou pracovní možnost. Dále by tyto osoby neměly mít předsudky vůči cizincům, postiženým,

nebo určitým sociálním skupinám. Dále je určitě nutná schopnost empatie v každé situaci, komunikativnost, spolehlivost, trpělivost a schopnost spolupráce (Kendíková, 2017, s. 98).

Kendíková (2017, s. 99) uvádí, že určitě klíčovou roli hraje také v roli práci asistenta pedagoga motivace. Jelikož tato práce není úplně nejlépe finančně ohodnocená, tak i přes to lidé tuto práci vykonávají v určitém věkovém spektru. Mladí lidé, téměř čerstvě například vystudovaní toto vykonávají z důvodu, protože je baví práce s dětmi a chtějí pomoci těm, kteří jejich pomoc potřebují. Některým naopak vyhovuje pracovní doba, anebo mezi asistenty pedagoga můžeme najít i bývalé učitele, kteří si touto prací spíše odpočinou.

Kendíková (2016, s. 8) uvádí, že asistenti pedagoga se průběhu let své práce setkávají s klienty s nejrůznějšími diagnózami, se kterými by měli být dopředu obeznámeni. Měli by znát všechny jejich základní projevy a symptomy a z těchto poznatků by poté měl vycházet při své každodenní práci s žákem ve školním prostředí. Mohou zde nastat i určité problémy spojeny s touto diagnózou, které pak ve vzdělávání představují určité speciální vzdělávací potřeby.

Asistenti pedagoga se nejčastěji mohou potkat s těmito diagnózami, které přineslo dotazníkové šetření, kterého se zúčastnili asistenti pedagoga působící na školách v MČ Praha 1. Nejčastější odpovědi respondentů byly (Kendíková, 2016, s. 8):

- Downův syndrom
- Poruchy autistického spektra
- Lehká mozková dysfunkce
- ADD
- ADHD
- Specifické poruchy učení
- Specifické poruchy chování
- Tělesné postižení
- Zrakové postižení
- Lehká mentální retardace
- Vývojová dysfázie
- Kombinované vady
- Mutismus

2.2 Pracovní náplň

Kendíková (2016, s. 62) uvádí, že ředitel školy rozhoduje o náplni práce asistenta pedagoga. Náplň práce se vytváří s ohledem na speciální vzdělávací potřeby daného žáka, jeho aktuální stav a individuální vývoj. Také by měl určitě vycházet z odborného posudku školského poradenského zařízení a z opatření stanovených v individuálním vzdělávacím plánu konkrétního žáka, popřípadě žáků.

Někdo by se mohl domnívat, že práce jednotlivých zaměstnanců by nemusela být problematická. Ale v oblasti zaměstnanců asistenta pedagoga tomu tak bohužel je. Školy totiž pro své potřeby vytvoří obecnou náplň práce, která nevychází z konkrétních vzdělávacích potřeb daných žáků. Nastává tedy situace, kdy asistent pedagoga, který poskytuje podporu tělesně postiženému žákovi na vozíčku, pracuje podle stejné náplně práce jako asistent u žáka s ADHD. Říká se, že náplně práce asistentů pedagoga jsou jakousi Achillovou patou českého školství. Vedení školy jim totiž bohužel nevěnuje pozornost, kterou by si zasloužili a dochází tak k mnoha problémům a zmatkům (Kendíková, 2017, st. 90.).

2.3 Vzdělání a osobnost asistenta pedagoga

Kendíková (2016, s. 17) uvádí, že asistenti pedagoga musí být v souladu se zákonem o pedagogických pracovnících a splňovat přesné kvalifikační předpoklady. Jinak řečeno, asistenti pedagoga musí absolvovat a ukončit vysokou nebo střední školu pedagogického směru, anebo druhá možnost je taková, že musí ukončit vysokou nebo střední školu jiného zaměření a absolvovat kvalifikační kurz pro asistenty pedagoga. Kvalifikační kurzy lze navštěvovat v různých institucích na území většiny krajů České republiky.

Pokud chce asistent pedagoga svou práci vykonávat kvalitně, měl by si doplňovat své vzdělávání. Nejlépe pravidelně. Nejčastější jsou kurzy, které jsou zaměřeny na práci s dětmi a žáky s konkrétními diagnózami, a to vždy v závislosti na tom, s jakým klientem se momentálně pracuje. Existují i organizace, které pořádají denní, ale občas i delší takto zaměřené vzdělávací akce, přednášky, workshopy, semináře, nebo i konference. Tyto akce bývají určené jak pro pedagogické pracovníky, tak právě i samostatně pro asistenty pedagoga.

Podle etiky by se měl každý asistent pedagoga do jednoho řídit různými zásadami, kdy za nejdůležitější považujeme právě ty etické. Měl by tedy respektovat každého žáka, jeho jedinečnost, bez ohledu na jeho původ, etnickou příslušnost, barvu pleti, rasu, mateřský jazyk, věk, pohlaví, a tak dále. (Kendíková, 2016, s. 19).

Jako každý jiný pracovník, tak i asistent pedagoga by měl mít své osobnostní předpoklady, které jsou pro tuto práci důležité. Řadí se mezi ně zejména kladný vztah ke všem dětem, a to i k těm, kteří mají speciální vzdělávací potřeby. Dále je to určitá empatie, komunikativnost, trpělivost, spolehlivost a nějaká schopnost spolupráce. Určitě mezi další důležité osobnostní předpoklady patří mít určitou možnost získat a svých svěřených dětech a jejich rodinách, aby se dokázal vžít do stavů a situací a mohl hledat nějaké řešení. Asistent pedagoga by měl být takzvaným informačním můstkem mezi školou, rodinou žáka a samotným žákem. Měl by si s nimi umět vytvořit vztah, založený na spolehlivosti, trpělivosti a otevřenosti. A jako poslední předpoklad je takový, že by měl umět spolupracovat s kolegy, pracovat pod vedením učitele a ostatními pracovníky školy (Kendíková, 2016, s. 73)

3 STRES, PREVENCE VYČERPÁNÍ, SYNDROM VYHOŘENÍ, MOŽNOSTI PODPORY

Janderková (2019, s. 75-77) tvrdí, že z hlediska zátěže je psychicky velmi náročná, a hlavně vyčerpávající právě veškerá učitelská povolání a to proto, že práce s lidmi je nejnáročnější a nejsložitější činnost. Dobrý a kvalitní učitel/vychovatel, musí být po celou dobu své pracovní doby soustředěný, důsledný, umět se rychle rozhodovat, a hlavně nese za sebe nějakou odpovědnost. Také je důležité, aby byl dostatečně kvalifikovaný, odborně připravený a měl dobrou jak psychickou, tak i fyzickou kondici. Učitel/ vychovatel se během dne setkává s mnoha pozitivními, ale i negativními situacemi. Setkává se s nejtýpějšími stresory a tím jsou zejména příprava na výuku a následně její průběh, kázeňské prohršky žáků, vztahy s rodiči, žáky, kolegy a vedením. Pokud se začne hromadit více těch negativních situací a vlivů, může se začít objevovat stres, který může být někdy až abnormální. Je dost pravděpodobné, že každý z nás se minimálně aspoň jednou za svůj život setkal se stresem. Je ale důležité myslet na to, že život bez stresu není možný. Jde hlavně o jeho přiměřenost a míru. Říká se, že určitá míra stresu je pro náš život nezbytná. Dalším typickým problémem u pedagogů, a nejen u nich bývá syndrom vyhoření.

„Syndrom vyhoření (angl. Burnout), pojmenovaný také jako vyhasnutí či vyprahlost, byl poprvé popsán v roce 1974 Herbertem Freudenbergerem, který jej zaznamenal u pracovníků poskytující paliativní péči umírajícím. Jde o stav výrazné únavy, vyčerpání, ochablosti, beznaděje, až rezignace a znechucení, který se může projevat na všech nebo jen na některých rovinách chování, prožívání i celkového stavu člověka, Znamená to, že zasahuje jak jeho sociální a profesní fungování, emoční prožívání, kognitivní funkce, tak i osobní život a zdravotní stav. Obecně je hlavní příčinou syndromu vyhoření chronický stres, kterému je jedinec po určitou dobu vystaven.“ (Habr, 2015, s. 28)

Habr (2015, s. 28-29) uvádí, že syndrom vyhoření jako takový se dá pozorovat ve třech základních rovinách, a to jako emocionální vyčerpání, depersonalizaci a snížení pracovního výkonu.

Habr (2015, s. 28-29) charakterizuje emocionální vyčerpání jako takové, že je nejčastější symptom vyhoření. Charakterizuje se ztrátou chuti k vykonávání pracovní činnosti a zájmu o aktivitu, ztrátou motivace až se může přenést do apatie. Emocionální vyčerpání má velký dopad. Protože citové vyčerpání člověka může vést až k epizodě duševní nemoci, dalšímu

rozvoji, nebo vyústit k sebevražedným myšlenkám. V těchto chvílích jedinci nedodává energii ani kontakt s nejbližšími.

Naopak depersonalizace je stav, kdy člověk nebo zaměstnanec ztrácí úctu ke svým kolegům a klientům. Nechová se k nim mile a vhodně. Dopad v těchto situacích je takový, že člověk nemá dostatek lidskosti v kontaktu s nimi. Člověk s depersonalizací nedokáže s okolím komunikovat, a hlavně vstupovat běžným způsobem do kontaktu.

A jako poslední snížení pracovního výkonu je úzce spojeno s chronickým pocitem hlavně nedostatku energie. Snižuje se jedinci sebevědomí a také sebehodnocení. Jedinec se tudíž snaží dělat úplné minimum a nic navíc.

Všichni si představují, že syndrom vyhoření je dlouhodobý proces, kterého e nedá jen tak zbavit, ale málokdo už ví, že může nastat a objevit se už brzy po nástupu do zaměstnání. Proto je dobré o jeho existenci vědět a podniknout preventivní kroky, aby se mu co nejvíce lidí mohlo vyhnout.

3.1 *Prevence syndromu vyhoření*

Přestože to tak nevypadá, syndromu vyhoření lze skutečně předejít, když zavčas podchytíme příznaky, lze rizika minimalizovat. Mělo by nám k tomu pomoci několik zásadních bodů.

Habr (2015, s. 35-37) tvrdí, že prvním z bodů je důkladná profesní příprava, která by měla být pečlivá, přizpůsobená určitému klientovi a zaměřená na skutečnou realitu. Čím menší bude mít asistent pedagoga od své práce očekávání, tím se bude schopen lépe a rychleji adaptovat na práci a bude v ní efektivnější a spokojenější.

Další z bodů prevence je stanovení si pracovních priorit, podle kterých by se měl řídit a měli by ho provázet jeho pracovní cestou. Při stanovení si svých priorit by měl každý zohledňovat to, zda jsou pro něj přijatelné a zvládnutelné. Není to vždy o tom stanovit si ten nejvyšší cíl, ale o tom, by ho daný jedinec zvládl.

Čtvrtým z bodů je vědomí si vlastní hodnoty a schopnost říct ne, protože když někdo nezná vlastní hodnotu a nedokáže v určitých situacích říct ne, může toho někdo začít zneužívat a člověk se pak nemusí cítit komfortně, protože se může dostat do situace, která mu nevyhovuje. Ale naopak člověk, který svou hodnotu zná, vždy dokáže pro obě strany

najít nějaké řešení. A pokud se řešení nenajde, je schopen situaci opustit místo toho, aby na to kývl. Ne každý to „ne“ dokáže říct, ale na tomto člověk musí pracovat a naučit se to a je úplně v pořádku kdykoliv, cokoliv odmítnout, pokud bychom se v dané situaci necítili dobře.

Předposledním z bodů je vědomí vlastních limitů a řízení se jimi, kdy řeč je hlavně o limitech svých vnitřních hranic, a ne pouze daných profesí. Pokud se jedinec dobře zná, dokáže rozlišit, na co sám dosáhne a na co naopak ne.

A posledním bodem je práce s vlastní energií, režim dne, včetně přestávek a času na odpočinek. Tento bod je naprosto zásadní a bez tohoto základu se asistent pedagoga dlouhodobě neobejde. Důležité je řídit se určitou rovnováhou. To znamená to, co vydáme, musíme opět načerpat. V dnešní době je běžnější, že průběžně hodně vydáváme, ale málo doplňujeme. Ale tuto chybu si jedinec uvědomí, až když je vyčerpaný a začne se hroutit, protože vyčerpá všechny vnitřní zdroje. Poté delší dobu trvá, než se jedinec vrátí zpět do své rovnováhy a kondice. Samozřejmostí je i častý odpočinek během pracovní doby a využívání přestávek. Další důležitou relaxací je dovolená, která by měla probíhat minimálně aspoň 2 až 3 týdny v jiném prostředí, než je člověk zvyklý žít a pracovat, aby načerpal energii. Kromě pravidelné relaxace k prevenci patří i zdravý životní styl, zdravá a výživná strava, dostatek spánku, pohyb, pobyt v přírodě, dobré vztahy s lidmi. Je dokázáno, že pokud některá složka dlouhodobě chybí, začne se její absence po chvíli projevovat (Habr, 2015, s. 35-37)

3.2 *Odolnost vůči stresu*

Jak už jsem výše uvedla, každý jedinec se minimálně jednou za svou kariéru se stresem potká a nejde se mu vyhnout. A tak bychom měli vědět, jak s tím pracovat, nebo v lepším případě, jak tomu předejít.

Vychovatel potřebuje hlavně jednoduché a účinné metody, které dokáže použít i bez dlouhodobých příprav. Některé tyto metody je vhodné provádět v soukromí a jednotlivě a některé zase kdekoliv, a to jak samostatně, tak i v kolektivu. Jako první metodu bych uvedla příklady očních cviků, kdy můžeme provádět promrkávání, pohyby očí ze strany na stranu, přibližování prstu k nosu anebo zahřívání očí dlaněmi. Druhou metodou je uvolňování obličeje například zíváním, provádění masáže a stimulace tlakových bodů obličeje (spánky, čelo, obočí, kořen nosu). Třetí metodou je uvolňování rukou, kdy si můžeme procvičovat prsty, prohmatávat klouby, masírovat dlaně nebo kroužit zápěstím. Čtvrtou a předposlední metodou je práce s dechem, kdy nejúčinnější je izolované břišní a hrudní dýchání, rychlé

dýchání a střídavé nadechování nosem s výdechem ústy. A jako poslední metoda je práce s hlasem a tu můžeme procvičovat vyluzováním neartikulovaných zvuků, jako je hučení, mručení, bručení, pištění nebo přeríkávání jazykolamů. (Janderková, 2019, s. 87-88)

Janderková (2019, s. 89) také uvádí, že v souvislosti s odolností vůči stresu se hovoří i o tzv. liniích obrany. První linií obrany organismu představuje výběrová funkce vědomí, kdy si naše vědomí volí jen to, co je pro člověka důležité a podstatné. Druhou linií obrany tvoří rozhodovací okruhy vědomé mysli. To znamená, že pokud přijme naše vědomí novou zátěž jako realitu, které se každý člověk přizpůsobí, odpovědí na ni bude adekvátní změna chování.

Aby vychovatel uměl čelit těmto negativním podnětům, musí se zaměřit na dobrou přípravu na výkon nebo akci, kdy by si měl zjistit potřebné informace nebo se zeptat ostatních na jejich zkušenosti s daným prostředím. Dále se musí zaměřit na změnu způsobu, jakým vnímáme a hodnotíme spouštěče strachu a trémy. Měli bychom si vždy představit, co by se nejhoršího mohlo stát, kdyby nám něco nevyšlo a zanalyzujeme si to. Nikdy není nic tak hrozného, abychom se kvůli tomu měli hroutit. Dalším zaměřením je změna způsobu, jak na spouštěče stresu reagujeme, kdy se budeme učit lépe ovládat své tělo a zařadíme nějaké relaxační techniky. Předposlední věc, na kterou bychom se měli zaměřit je kontrola myšlenek a emocí a při kontrole chování se především jedná o nácvik předpokládaných situací, kdy bychom si měli vyzkoušet řeč těla, jako jsou postoje, pohyby, gesta, mimika obličeje, a tak dále.

Třetí linií obrany jsou preventivní tělesné a duševní aktivity. Každý jedinec je od přírody nastaven jinak, jak reagovat na stres, ale ne vždy jsou situace vhodné na to tyto reakce využít. Nikdy není řešením od stresové situace utéct nebo být útočný či agresivní. Výsledkem je konflikt mezi biologickým programem a civilizační nutností. Existují doporučené postupy, jak částečně můžeme konflikty zmírňovat. Mohou to být tělesné a duševní aktivity, které všechno stimulují a dostanou nás do psychosomatické relaxace.

Existují různé možnosti relaxace při stresových situacích a těmi jsou uvolnění obličejových svalů, uvolnění rukou a paží, uvolnění břišní a pánevní oblasti, kontrola dýchání, cvičení dýchání, pozitivní mysl a meditační cvičení a cvičení koncentrace. (Janderková, 2019, s. 91-93)

A jako poslední bych zmínila nástroje zdolávání stresu a těmi jsou (Janderková, 2019, s. 95):

- Prodýchání – plný jógový dech
- Pitný režim
- Guarana
- Cviky z jógy prstů
- Stimulace akupresurních bodů
- Krátkodobá relaxační cvičení
- Jednoduché uvolňovací cviky
- Doplňkové preparáty
- Osobní motivátory
- Automasážní prvky
- Hudba

3.3 Zdravý životní styl

Andrýsová (2008, s. 14) uvádí, že aby si člověk dokázal vypěstovat neboli vybudovat zdravý životní styl, musí se držet určitých pravidel. Jsou jimi rozvíjení tělesné, psychické a duchovní kultury osobnosti. Kdy tělesná kultura osobnosti zahrnuje návyky v oblasti osobní hygieny, životosprávy, stravovacích návyků, neužívání drog, nekouření, a nepožívání alkoholu. Psychická kultura osobnosti zase zahrnuje komplex kvalit, jako jsou odpovědnost, uvážlivost, sebeovládání, a tak dále. A jako poslední duchovní kultura osobnosti zahrnuje mravní vyspělost, citlivost svědomí a smysl pro duchovní bytí.

Jedním z pěti základních faktorů ovlivňující zdravý životní styl je výživa. Ta nám správným užíváním dokáže upevnit naši duševní rovnováhu, a hlavně zvýšit odolnost proti infekcím, zvednout pracovní výkonnost a taky prodloužit náš život. Výživa nám i zajišťuje příjem energie, která je pro naše tělo podstatná a nepostradatelná. Naše strava by měla být vyvážená, rozmanitá a měli bychom si zajistit dostatečný přísun živin, vitamínů a minerálů. Pokud naše výživa nebude vyvážená, nebo nepravidelná či jednostranná, hrozí nám oslabení imunitního systému a zvýšená rizika onemocnění. Mezi základní složky výživy řadíme bílkoviny, tuky a cukry, což jsou nepostradatelné živiny pro naše tělo. Druhým ze základních faktorů ovlivňující zdravý životní styl je dodržování pitného režimu, kdy voda je nepostradatelná pro správnou činnost všech tělesných funkcí, jako je krevní oběh, sluch, zrak a trávení. Denně by dospělý jedinec měl vypít až 3 litry vody, což odpovídá tomu, kolik má denně ztráty z těla, ať už z ledvin, pokožky, stolice nebo dýcháním. Třetím faktorem je pohybová aktivita. Je důležité, aby člověk se ve svém

volném čase věnoval tělesnému cvičení s sportování, protože to ovlivňuje celkovou tělesnou zdatnost a výkonnost, rozvíjí funkce jednotlivých orgánů a zvyšuje se svalová síla. Předposledním faktorem je relaxace, kdy bychom měli relaxovat co nejčastěji, protože se nám uvolňuje psychické napětí. Nejčastějšími relaxačními technikami jsou napínání a uvolňování svalů, dechová cvičení a meditace. Jako posledním a zároveň pátým, velmi důležitým faktorem je spánek, protože kvalitní a dobrý spánek je základ zdraví. Je mnoho způsobů, jak spánek vylepšit, když nemáme dobré spaní a jsou jimi pravidelná doba pro usínání a probouzení, vhodné mikroklima, dostačující fyzická aktivita během dne, nespát přes den, před spaním nepožívat nic, v čem by se mohl nacházet kofein a před spaním nejíst a jen relaxovat. To, kolik hodin bychom měli správně nespát se s věkem mění a je individuální. Kojenci prospívá většinu dne, což dělá až dvacet hodin, u dospělých je nejideálnější šest až deset hodin, v průměru tedy 7,5-8. (Andrýsová, 2008, s. 15-21)

4 ŽÁCI SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI

Kendíková (2017, s. 6) uvádí, že českými právními předpisy se řídí pravidla pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a v posledních letech zde došlo k významným změnám.

„Klíčovou legislativní normou je zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), v platném znění. Jde o předpis, který přináší obecná pravidla vzdělávání od mateřské školy, přes školy základní a střední až ke školám vyšším odborným. Na problematiku dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami se zaměřují § 16-19. S danou oblastí určitým způsobem souvisí i § 20 uvedeného právního předpisu. Ten se zaměřuje na vzdělávání žáků cizinců. Také oni mají jistým způsobem specifické vzdělávací potřeby.“ (Kendíková, 2017, s. 6)

Označujeme tímto termínem ty osoby, které mají buď zdravotní postižení a tím se myslí mentální, tělesné, zrakové, nebo sluchové postižení, můžou to být i vady řeči, souběžné postižení více vadami, autismus a jako poslední vývojové poruchy učení a chování. Dále se tímto termínem označují osoby se zdravotním znevýhodněním a chápe se tím oslabení, dlouhodobá nemoc či lehčí zdravotní poruchy vedoucí k poruchám učení a chování, které vyžadují při vzdělávání zohlednění. A jako poslední tímto termínem označujeme žáky jako sociálně znevýhodněné a za ty se považují ti, kteří pocházejí z rodinného prostředí s nízkým sociálně-kulturním postavením, ohrožení sociálně patologickými jevy. (Kendíková, 2016, s. 9-10)

Dále Kendíková (2017, s. 12-13) uvádí, že při práci s žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a dále s žáky nadanými jsou potřeba některá podpůrná opatření, kde mezi ně například patří: různá organizační opatření, snížení počtu dětí ve třídě, používání speciálně pedagogických pomůcek, plán pedagogické podpory, zařazení speciálně pedagogické péče, individuální vzdělávací plán, podpora asistenta pedagoga a hodnocení výsledků vzdělávání. Tyto podpůrná opatření se v posledních letech nejčastěji využívají a jsou pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami jsou velice důležitá.

PRAKTICKÁ ČÁST

5 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

Praktická část bakalářské práce je zaměřena na pedagogické pracovníky, kteří pracují na základních školách ve spojení dvou pracovních rolí, a to asistenta pedagoga a vychovatele ve školní družině. Většina lidí ani nemá tušení, co taková dvojrole obnáší a bývá ze strany lidí a některých pedagogických pracovníků občas nedocenená.

5.1 Cíl, metodologie

Hlavním cílem mé bakalářské práce popsat výhody a nevýhody dvojrole asistent pedagoga a vychovatel ve školní družině a jak tuto roli vnímají. Co jim to přináší a co jim to naopak bere. Jak z osobního, tak pracovního hlediska. A proč se rozhodli vstoupit do této dvojrole.

Dílčím cílem této bakalářské práce je popsat a prozkoumat, zda tato dvojrole asistent pedagoga a vychovatel ve školní družině je stresující a jak stres v této dvojroli vnímají. Jestli pozitivně, nebo negativně. Dále mým dílčím cílem je zjistit, zda se už setkali se syndromem vyhoření a co dělají pro prevenci stresu, nebo právě syndromu vyhoření. Zda dodržují nějaký zdravý životní styl, například spánek, strava, pitný režim a pohyb.

V mé bakalářské práci byla zvolena metoda kvalitativního výzkumu, která je pro dosažení cíle v bakalářské práci nejvýhodnější. Jde o výzkum, který Hendl (2008) popisuje jako takový, kdy si výzkumník zvolí téma a sestaví si sám výzkumné otázky. V průběhu zjišťování dat je možné otázky upravovat, nebo doplňovat, a proto se kvalitativní výzkum řadí k pružnému typu výzkumného šetření. Role výzkumníka tedy spočívá v tom, že vyhledává a analyzuje informace, které vedou k objasnění výzkumných otázek a provádění deduktivních a induktivních závěrů.

Hlavním rysem kvalitativního výzkumu je podle Švaříčka (2014) obsáhlý sběr dat, a díky rozhovoru například, bez stanovení základní proměnné, který poté zkoumá do hloubky určitý jev a poté o něm přinese velké množství informací. Sběr dat a jejich analýza podle autora probíhá současně, výzkumník se podle výsledků analýzy může rozhodnout, zda data potřebuje, případně doplňujícími otázkami získá data nová.

Miovský (2006) i Hendl (2008) zmiňují, že je kvalitativní výzkum neopakovatelný a jedinečný, protože se jedná o intenzivní kontakt s jedincem nebo skupinou jedinců. Velice záleží i na zvoleném prostředí, ve kterém bude probíhat rozhovor, protože pocity a pohodlí

komunikačních partnerů mohou dost ovlivnit výsledek celého výzkumu. Hendl (2016) vidí jako nevýhodu to, že výzkum nemusí být zobecnitelný na celou populaci, ale pouze pro vybraný vzorek. Získávání popisu více do hloubky problému a podrobnější informace daného jevu však uvádí autor jako nedílnou výhodu a přínos pro praxi.

A jako poslední a nejdůležitější je pro kvalitativní výzkum je zvolit vhodnou metodu sběru dat a vybrat komunikační partnery. V mé bakalářské práci byla použita metoda dotazování s technikou polostrukturovaného rozhovoru. Cílem této metody podle Švaříčka (2014) je vhodná reprezentace dané problematiky jednotlivými jedinci a ta je podle autora nejčastěji používanou metodou sběru dat kvalitativního výzkumu. Byly využity otevřené otázky, které jsou vhodné pro porozumění pohledu zkoumaných jedinců.

5.2 Výzkumný vzorek

Obecně v kvalitativních výzkumech není hlavním cílem zkoumaného vzorku, aby reprezentoval určitou populaci, ale určitý problém. Vzorek není vybrán náhodně, ale je vybrán záměrně s ohledem na zkoumaný problém (Dušková, 2015). Toto tvrzení potvrzuje i Gavora (2000) a uvádí, že důvodem pro záměrný výběr je získání vhodných osob, které mají potřebné zkušenosti z daného prostředí k pomoci pro nás získání lepšího sběru dat.

Můj výzkumný vzorek byl vytvořen pomocí záměrného výběru, a hlavně se souhlasem komunikačních partnerů se výzkumu účastnit a udělat rozhovor. Jedním ze základních kritérií výběru byli pedagogičtí pracovníci, kteří zastávají na základních školách pozici vychovatele školní družiny a zároveň asistenta pedagoga. Dalším kritériem mého výběru byli komunikační partneři pracující na základních školách v Přerovském okrese, převážně v okolí Hranic na Moravě.

Pokud chci, aby byl výzkumný vzorek dostatečně reprezentující, bylo třeba vybrat školy v Přerovském okrese, ve kterém komunikační partneři pracují. Komunikační partneři byli kontaktováni pomocí e-mailu a poté byla dohodnuta osobní schůzka, kde byl rozhovor zrealizován. Pokud na dané škole nebyl vhodný komunikační partner, tak jsem náhodným výběrem zvolila jinou škola daného okresu. Stejně tak se postupovalo i v případě nesouhlasu daného jedince s účastí na mém výzkumu.

Konečný výsledek mých komunikačních partnerů je 5.

5.3 Průběh šetření

Tento výzkum byl realizován od ledna do konce března roku 2023. Každému z komunikačních partnerů byl zaslán e-mail se základními informacemi o mém výzkumu, cíli výzkumu a po následném emailovém kontaktu byla smluvena osobní schůzka. Jeden z pěti komunikační partnerů si přál realizovat rozhovor po telefonu z důvodu nedostatku času na osobní schůzku. Zbylí 4 komunikační partneři si místo a čas si každý zvolil sám a já se jim přizpůsobila. Všechny schůzky proběhly mimo areál základní školy a většinou se jednalo o kavárnu nebo restauraci, aby byla zajištěna příjemná atmosféra. Telefonický rozhovor byl stejný jako osobní schůzky nahrávaný na diktafon a poté přepsán. Co se realizace týče, tak tento způsob je náročnější, protože je hlavně potřeba na obou stranách maximální koncentrace z důvodu srozumitelnosti a pochopení. Před samotným osobním rozhovorem jsme s komunikačním partnerem navázali kladný vztah pomocí neutrálních otázek a byl potvrzen ústní souhlas se záznamem celé komunikace. Rozhovory probíhaly přibližně 40–60 minut. Před ukončením schůzky dostali všichni komunikační partneři nabídku celou práci si poté přečíst, aby nedošlo k nějakým neshodám v odpovědích. O to projevíli zájem 2 komunikační partneři z 5.

Každý z komunikačních partnerů byl před samotným zahájením výzkumu seznámen s obsahem práce a zároveň byli ubezpečeni, že nebudou v této práci uvedena žádná data, které poskytl a která by vedla k jejich identifikaci. Aby také došlo k zachování anonymity, byl každý z komunikačních partnerů pro mé potřeby výzkumu označen zkratkami KP1 – KP5. Také byli seznámeni s průběhem rozhovoru, jak to všechno bude probíhat a také byli ujištěni, že získaná data budou použita hlavně pro účely tohoto výzkumu. Každému z účastníků výzkumu byla nabídnuta možnost kdykoliv v průběhu výzkumu ukončit, pokud by podle nich něco nebylo v pořádku nebo se například necítili dobře. Naštěstí tato situace ani v jednom případě nenastala.

5.4 Vyhodnocení výzkumu

Ty rozhovory, které díky souhlasu s nahráváním byly zaznamenány na diktafon, byly každý jednotlivě znovu a znovu vyslechnuty a následně přepsány doslovnou transkripcí. Hendl (2016) tento proces mluveného projevu převedeného poté do písemné podoby uvádí

za časově velice náročný, ale pro podrobné vyhodnocení dat velice nezbytný a nenahraditelný. Přepisy byly zbaveny „parazitních“ slov, nebo i často opakujících se výrazů a jiných stylistických chyb.

Všechna získaná data byla pečlivě zpracována technikou tzv. otevřeného kódování. Tato technika odhaluje a třídí určitá témata v získaných datech, která mají vztah k výzkumným otázkám (Hendl, 2016). Tématům se přiřazují označení neboli kódy, která se podle autora následně třídí. Poté se data interpretují a po následné analýze je potřeba stále se vracet k přepsaným rozhovorům a kódovat jednotlivé části textu, zvýrazňovat, a také hledat shodné a podobné myšlenky, nebo můžeme klidně komentovat text svými poznámkami (Švaříček, 2014).

5.5 Výsledek výzkumu

V této kapitole jsem zahrнула výsledky výzkumu získané metodou dotazování s technikou polostrukturovaného rozhovoru od komunikačních partnerek, které pracují na základních školách okresu Přerov hlavně v okolí Hranic na Moravě. Všechny komunikační partnerky momentálně pracují jako asistentky pedagoga a zároveň také jako vychovatelky ve školní družině na jednom pracovišti. Data, která jsem získala jsou rozděleny do jednotlivých trsů, které jsem roztřídila. V tabulce č.1 jsou více specifikované komunikační partnerky, které se výzkumu zúčastnily. Obsahem tabulky jsou hlavně osobní informace, které se týkají vzdělání a jestli mají vlastní rodinu. Poté jsou zde informace o zaměstnání, tím je myšlena délka praxe týkající se obou pozic naráz a aktuální zařazení asistenta pedagoga a to buď I. stupeň nebo II. stupeň základní školy (dále jen ZŠ). Jelikož se rozhovorů účastnily pouze ženy, tak kolonka s pohlavím nebyla do tabulky zařazena a v dalším textu budou komunikační partneři popisováni v ženském rodě.

Tabulka č.1: Základní charakteristika komunikačních partnerek

Komunikační partnerka	Vzdělání	Vlastní rodina	Délka praxe	Působení AP
KP1	Vysokoškolské	Ne	6 měsíců	1.stupeň
KP2	Vysokoškolské	Ano	3 roky	2.stupeň
KP3	Středoškolské	Ne	2 roky	1.stupeň
KP4	Středoškolské	Ne	3 roky	1.stupeň
KP5	Vysokoškolské	Ne	3 roky	1.stupeň

Zdroj: Vlastní výzkum

Jelikož chci zachovat anonymitu komunikačních partnerek, jsou pro potřeby výzkumu označeny zkratkami KP1 – KP5. Z tabulky vyplývá, že se rozhovorů účastnilo 5 komunikačních partnerek, 4 pracují na I. stupni a 1 na II. stupni základní školy. Délka praxe je různá, od 6 měsíců do 3 let. Vysokoškolské vzdělání mají 3 komunikační partnerky, podle odpovědí vyplývá, že dvě jsou s titulem magistr a jedna s titulem bakalář. Ostatní mají vzdělání středoškolské ukončené maturitou. Vlastní rodinu komunikačních partnerek jsem zohlednila z důvodu časového vyčerpání a náročnosti vykonávání obou pozic naráz.

5.6 Výsledek rozhovorů

Od začátku ve dvojroli

Z rozhovorů vyplynulo, že všechny respondentky začaly v této dvojroli pracovat už od začátku své praxe. Respondentka č. 3 uvedla: „*Tuto pozici jsem zvolila spíše proto, že samotný úvazek na asistenta pedagoga je nízký/malý, co se týče časovým rozpětím a také jsem toho názoru, že práce asistenta pedagoga není dostatečně ohodnocena. Takže s úvazkem vychovatele v družině je to určitě lepší. Tato pracovní pozice pro mě není z dlouhodobého hlediska perspektivní, co se financí týče*“. Respondentka č. 5 popsala: „*Tato dvojrole mi byla nabídnuta po maturitě, protože jsem na danou školu tenkrát chodila na praxi a po mém odmaturování šla na mateřskou jedna paní vychovatelka a k tomu mi byla přidělena asistence. Tak jsem na to kývla. Teď bude ale záležet na tom, zda se kolegyně vrátí po mateřské nebo ne.*“ A respondentka č. 2 dodala: „*Pozice asistenta pedagoga nebyla na plný úvazek a smlouva byla vždy na určitou dobu. Také jsem se v tomto oboru chtěla vzdělávat*“. U všech dotazovaných respondentek nastala shoda, že sloučením dvou rolí získaly plný pracovní úvazek a tím i vyšší finanční ohodnocení. Shodly se také na tom, že pozice pouze asistenta pedagoga není nikdy jistá, protože je pouze na dobu určitou. Respondentka č. 1, kterou hlavně láká v této dvojroli propojení teorie s praxí si dodělává VŠ v oboru vychovatelství.

Rozmanitost práce v obou rolích

Z rozhovorů vyplynulo to, že jako výhodu při této dvojroli respondentky vnímají, jak rozmanitá tato práce je. 2 respondentky uvedly, že za největší výhodu vnímají hlavně to, že práce v této dvojroli není stereotypní. Respondentka č. 5 na tuto otázku odpověděla přesněji takto: „*Určitě ano. Nemám ráda stereotyp a stereotypní práci a při této dvojroli tomu tak určitě není. Dále určitě finanční ohodnocení, které roste po odpracovaných*

letech. *A jako poslední jsem díky této práci poznala spousty nových přátel a skvělých lidí*". Tady byla shoda s respondentkou č. 6., která uvedla „*Výhody asi ty, že je to práce ve státním sektoru, postupně se mi také započítává doba do pedagogické praxe, která se mi poté bude hodit i při práci v mateřské škole. Díky této práci znám i větší okruh lidí z různého prostředí a také jsem zde navázala nová přátelství*". Dále proběhly shody u respondentek č. 1 a č. 2, které popsaly jako výhodu to, že se jim líbí, jak dopoledne mohou trávit čas s mladšími/staršími a odpoledne naopak, kdy respondentka č. 2 popsala: „*Mám práci na plný úvazek, v družině na dobu neurčitou. Také se mi líbí, že dopoledne jsem s většími dětmi a odpoledne s menšími*". A respondentka č. 1 uvedla: „*V MŠ nejvíce času věnuji dětem s odloženou školní docházkou, tudíž následně jako vychovatelka školní družiny pro první a třetí třídu si můžu porovnat, nejvíce asi prvňáčky spolu s dětmi s odloženou školní docházkou, znalosti, vědomosti a dovednosti dětí, což vidím jako velké pozitivum. Ale asi jako největší výhodou je asi to, že dopoledne jsem s malými dětmi a odpoledne mám možnost být na chvíli s většími. Takže je to různorodé*".

Časová vytíženost a rozložení pracovních rolí

Z rozhovorů vyplynulo, že 3 respondentky z 5 se shodly na tom, že je to časově a občas i psychicky náročné. Respondentka č. 5 uvedla: „*Občas je toho hodně, co se psychické stránky týče*". Další respondentka č. 2 popsala: „*Myslím si, že ani nemá. Jen je toho někdy hodně, nebo se někdy nemohu z časových důvodů zúčastnit nějakých akcí s 2. stupněm, protože se musím vracet do družiny*". A poslední ze tří respondentek dodala: „*Ano, je to časově i psychicky náročné*". Poté nastala ještě shoda u respondentek č. 3 a č. 5, kdy se shodly na tom, že práce asistenta pedagoga není nikdy jistá a může kdykoliv skončit pracovní poměr a respondentka č. 3 na otázku odpověděla takto: „*Nevýhodu možná jen tu, že práce asistenta pedagoga nemá moc dobrou budoucí perspektivu. Protože většinou asistent pedagoga má vždy smlouvu na jeden školní rok. A odvíjí se to od toho, zda dítě na škole zůstává, nebo přechází na jinou školu. Takže když například dítě v polovině školního roku odejde, a pro asistenta není pracovní místo u jiného dítěte, asistent v pracovním poměru končí*".

Stres

Z rozhovorů vyplynulo, že pro 2 z 5 respondentek tato dvojrole stresující určitým způsobem je. Respondentka č. 4. na otázku odpověděla: „*Ano, někdy je to během dne náročné. Občas mám pocit, že je toho moc, ale vždy jsem to nějak zvládla*". A

respondentka č. 5 dodala: „*Ano, ale nejspíše je to tím, že je toho občas moc a asi zbytečně stresuju, jestli vše stihám zařídit*“. Dále tato respondentka odpověděla, že ji více stresuje práce ve školní družině a otázku popsala jako: „*Asi práce ve školní družině. Přece jen máte zodpovědnost za více dětí a se staršími dětmi je ta práce občas náročnější*“. A jako poslední se tato jediná respondentka z 5 setkala se syndromem vyhoření a popsala jej následně: „*Asi po roce práce. Měla jsem špatné období a podepsalo se to i na práci. Najednou jsem si nebyla jistá, jestli mě práce naplňuje a baví a byla jsem akorát ke všemu a všem skeptická*“.

Zdravý životní styl

Z rozhovorů vyplynulo, že všechny respondentky se shodly na tom, že dodržují určité prvky, které jsou zdravé pro jejich zdravý životní styl. Většina z nich se shodla hlavně na kvalitním a pravidelným spánkem a na častých procházkách například do přírody. Kdy respondentka č. 2 na tuto otázku odpověděla takto: „*Ano, moc ráda cvičím, chodím běhat nebo jezdím na kole. Už po několikáté se naše škola přihlásila do výzvy Do práce na kole. Ale nedělám to proto, že bych potřebovala vyčistit hlavu od práce, ale protože mě to baví a chci být v kondici a chci si dát něco dobrého nebo skleničku vína bez výčitek*“. A další respondentka č. 3 odpověděla například takto: „*Tak převážně odpočinek, životospráva, spánek, procházky v přírodě, volný čas trávený s přáteli a rodinou*“.

DISKUZE

Cílem mé bakalářské práce bylo stručně charakterizovat dvojroli asistenta pedagoga a vychovatele ve školní družině. Co je všechny vedlo do této dvojrole vstoupit a dále zjistit výhody a nevýhody této dvojrole pozic asistenta pedagoga a vychovatele ve školní družině. Dále zda jsou tyto dvě pracovní pozice pro ně stresující, co dělají pro prevenci stresu a jestli u nich jsou nějaké prvky zdravého životního stylu, které pravidelně provádí.

Jako první na úvod bych napsala, že všechny z respondentek v této dvojroli začaly pracovat již od samotného počátku nástupu do práce na plný úvazek. Důvody byly takové, že tato dvojrole dvou pracovních pozic byla už vytvořena při jejich nástupu do práce, větší finanční ohodnocení za 2 pracovní úvazky a jako posledním důvodem je to, že úvazek asistenta pedagoga nebyl u nikoho na plný úvazek a smlouva byla vždy na dobu určitou.

Z rozhovorů vyplynula výhoda této dvojrole ta, že je tato dvojrole asistenta pedagoga a vychovatele ve školní družině rozmanitá a 2 respondentky jako jednu z největších výhod uvedly, že tato dvojrole není stereotypní. Dále jako výhodu viděly respondentky to, že dopoledne mohou trávit čas s malými/staršími dětmi a odpoledne zase naopak. Je to pro ně daleko lepší, než kdyby celý den v práci trávily čas se stejně starými dětmi.

Jako nevýhodu 2 respondentky uvedly, že je toho občas hodně po psychické a časové stránce. Nedá se vždy stíhat vše, co respondentka chce a potřebuje, a to je občas v určitých věcech omezuje. Další respondentky vnímají jako nevýhodu to, že práce asistenta pedagoga není nikdy jistá a můžete kdykoliv pracovní poměr ukončit, protože stačí, aby žák, ke kterému jste přiděleni, přestoupil na jinou školu nebo dokončil základní školu a vám jediné co zbývá je buď čekat, zda přijde nový žák s potřebou asistenta pedagoga nebo musíte hledat práci na jiné škole.

Ukázalo se, že tato dvojrole dvou pracovních pozic, stresuje pouze 2 z 5 respondentek. Uvedly jako důvod to, že občas je toho na ně moc a tím pádem je to stresuje a také, že mají obavy z toho, zda vše stíhají zařídit a připravit. Ostatní 3 respondentky se shodly, že je tato dvojrole nestresuje, právě naopak. Práce je baví a mají ji rády. A pouze jedna respondentka se setkala se syndromem vyhoření, kdy uvedla, že měla těžké období v osobním životě a podepsalo se to na práci.

Další úplná shoda v rozhovorech nastala při dodržování určitých prvků, které jsou zdravé pro jejich životní styl. Respondentky uvedly hlavně spánkovou hygienu, chození ven na procházky do přírody, cvičení, ježdění na kole a relaxace nebo odpočinek.

Pokud bych měla porovnat výsledky mé bakalářské práce s výsledky bakalářské práce z roku 2022, tak v určitých věcech se téměř shodují. Například v tom, že do dvojrole komunikační partnerky vstoupily z důvodu aspoň jisté jedné pracovní pozice, protože pozice asistenta pedagoga není nikdy jistá. Dále z důvodu vyššího finančního ohodnocení a také z naplnění plného pracovního úvazku. Velká shoda nastala i u problému s časem. Působení ve spojených rolích označily jak komunikační partnerky z roku 2022, tak i z roku 2023 jako velice časově náročné, kdy přebíhají z jedné pracovní role/pozice do druhé a nemají pomalu čas ani na oddych, nebo když si přípravu nestihnou udělat ještě v pracovním čase ve škole, tak si práci bohužel musí brát domů a pokračovat tam. Většina komunikačních partnerek se shodla také na tom, že je to občas psychicky dost náročné a vyčerpávající. Neshoda a rozdíl ve výzkumech dvou bakalářských prací nastala až v odpovědích na otázku týkající se výhod v této dvojroli, kdy komunikační partnerky z roku 2022 vidí výhody hlavně ty, že žáky tato dvojrole pozitivně ovlivňuje hlavně v tom, že k asistentu a vychovateli mají blíže, než k učiteli a jsou k nim mnohem otevřenější. A komunikační partnerky z roku 2023 vidí jako největší výhodu tu, že tato dvojrole dvou pozic je rozmanitá a není stereotypní.

ZÁVĚR

Cílem mé bakalářské práce bylo charakterizovat dvojroli asistenta pedagoga a popsat výhody a nevýhody této dvojrole. Jestli je tato dvojrole stresuje a co je vedlo k tomu do těchto pozic vstoupit. Praktická část je prezentována kvalitativním výzkumem, kde byla použita metoda rozhovorů. Z výzkumu jasně vyplynulo, že role asistenta pedagoga přináší vychovatelkám školních družin výhody týkající se lepšího finančního ohodnocení, a hlavně příležitosti získání nových zkušeností jak s dětmi, tak propojení teorie s praxí. Tyto nové zkušenosti mohou dále uplatnit v družině při plánování volnočasových aktivit nebo i během přímé práce s dětmi.

Ve třídě je asistent pedagoga hlavně proto, aby pomohl učiteli. Aby mu občas ulevil, když je potřeba. Jejich vzájemná spolupráce od obou stran vyžaduje určitý osobní nebo partnerský vztah a schopnost spolupracovat v týmu. Asistent by v žádném případě neměl zasahovat do práce učitele. Asistent pedagoga by měl mít na mysli, že pokud chce prospět žákům a jejich lepším výkonům, nesmí mít tendenci za ně dělat věci, které nemusí. Brzdí poté jejich samostatnost a žáci si na to rychle zvyknou, pokud asistent bude dělat něco za ně.

Naopak samostatně řídí program ve svém oddělení vychovatel školní družiny. Vychovatel pracuje s větší skupinou dětí a sám si řídí a plánuje jejich odpolední program. Vychovatel školní družiny by měl být schopný vymyslet aktivity, které vychází z potřeb žáků. Činnosti v družině jsou založeny hlavně na dobrovolnosti žáků a z pozice vychovatele jde v jistém slova smyslu o výzvu, najít vhodnou a určitou motivaci pro co nejpočetnější skupinu žáků, kteří budou plnit aktivity vymyšlené předem vychovatelem.

Nevýhodou se pro komunikační partnerky stává nedostatečné docenění práce asistenta, co se financí týče, proto mají plný úvazek spojený ze dvou úvazků vychovatele ve školní družině a asistenta pedagoga. Dále nedostatek času vykonávat věci související s asistencí, popř. školní družinou a vyčerpání, co se psychické stránky týče. Asistentky jsou unavené, zahlcené úkoly a ve stresu z časové tísně. Nezbyvá jim mnoho času na odpočinek a regeneraci sil, ale i tak se snaží denně myslet na své rituály, které dělají pro svůj lepší zdravý styl. Nejsou ale schopny vykonávat zodpovědně vše na 100%, protože to z důvodu fyzické i psychické zátěže není možné. Vzhledem k tomu, že asistenti pedagoga jsou v posledních letech dobře využíváni na základních školách stále častěji, zvyšuje se i počet

těch, kteří pracují zároveň také jako vychovatelé školních družin. Snaha tohoto výzkumu je upozornit na překážky, které s sebou spojení obou pozic přináší.

Tato bakalářská práce může posloužit těm, kteří se o tuto dvojroli zajímají, nebo do ní chtějí vstoupit, jako návod, jak tyto obtíže lze odstranit.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A JINÝCH ZDROJŮ

1. ANDRÝSKOVÁ, Monika, Zdravý životní styl pracovníků pomáhajících profesí. Zlín, 2008. Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií. Vedoucí práce Mgr. Miriam Švecová
2. BENDL, Stanislav, 2015. Vychovatelství: Učebnice teoretických základů oboru. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4248-9.
3. DUŠKOVÁ, Lenka a Simona ŠAFAŘÍKOVÁ, 2015. Kvalitativní metody pro rozvojová studia. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-4740-7.
4. GAVORA, Peter, 2000. Úvod do pedagogického výzkumu. Brno: Paido. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-85931-79-6.
5. HABR, Jonáš, Helena HÁJKOVÁ a Hana VANÍČKOVÁ. *Metodika práce asistenta pedagoga: osobnostní rozvoj asistenta pedagoga a komunikace s rodinou nebo komunitou žáka*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4670-7.
6. HÁJEK, Bedřich. *Jak vytvořit vzdělávací program pro školní družiny*. Praha: Portál, 2007, 125 s. ISBN 978-80-7367-233-1.
7. HÁJEK, Bedřich a Jiřina PÁVKOVÁ, 2011. Školní družina. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-900-2.
8. HENDL, Jan, 2008. Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-485-4.
9. HENDL, J., 2016. Kvalitativní výzkum. Praha: Portál. s.437. ISBN 978-80-7367-485-4.
10. JANDERKOVÁ, Dita. Rozvoj učitele a péče o sebe. Praha: Raabe, [2019]. Já, učitel. ISBN 978-80-7496-437-4.
11. KENDÍKOVÁ, Jitka. *Asistent pedagoga*. Praha: Raabe, [2017]. Dobrá škola. ISBN 978-80-7496-349-0.
12. KENDÍKOVÁ, Jitka. *Vademecum asistenta pedagoga*. Praha: Pasparta, 2016. ISBN 978-80-88163-12-1.
13. KENDÍKOVÁ, Jitka. *Školák se speciálními vzdělávacími potřebami*. Ilustroval Anna TROUSILOVÁ. Praha: Raabe, [2017]. Dobrá škola. ISBN 978-80-7496-305-6

14. KENDÍKOVÁ, Jitka. *Vzdělávání žáka s SVP*. Praha: Raabe, [2016]. Dobrá škola. ISBN 978-80-7496-213-4.
15. KOLÁŘ, Zdeněk, 2012. *Výkladový slovník z pedagogiky: 583 vybraných hesel*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-7209-7
16. MIOVSKÝ, Michal, 2006. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada. ISBN 80-247-1362-4.
17. PÁVKOVÁ, Jiřina a Bedřich HÁJEK. *Školní družina*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-751-5.
18. ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ, ed., 2007. *Učební materiály pro kvalitativní výzkum v pedagogice*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-4359-6.
19. ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ, 2007. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-313-0.
20. Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících
21. Nařízení vlády č.75/2005 Sb., o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické a přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků, ve znění pozdějších předpisů, 2005. [online]. In: *MŠMT*. [cit.2022-10-18]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty-3/narizeni-vlady>.
22. Nařízení vlády č.222/2010 Sb., o katalogu prací ve veřejných službách a správě, ve znění pozdějších předpisů, 2010. [online] In: *Sbírka zákonů České republiky, částka 76,s.2642-2946*. [cit.2022-10-18]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=222&r= 2010>.
23. Vyhláška č.72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů, 2005. [online]. In: *MŠMT*. [cit.2022-10-18]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty-3/vyhlasiky-ke-skolskemu-zakonu>.
24. Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů, 2004. [online]. In: *MŠMT*. [cit.2022-10-18]. Dostupné z: www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon.
25. Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících ve znění pozdějších předpisů, 2004. [online]. In: *MŠMT*. [cit.2022-10-18]. Dostupné z: www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon.
26. Vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů,

2005.[online]. In: *MŠM* [cit.2022-10-18]. Dostupné z:<http://www.msmt.cz/dokumenty-3/vyhlasiky-ke-skolskemu-zakonu>.

PŘÍLOHY

Příloha č. 1

Scénář rozhovoru

1. Jak dlouho pracujete na pozici vychovatele a zároveň AP?
2. Jakou máte kvalifikaci pro práci AP a vychovatele?
3. Co vás vedlo k tomu vstoupit do této dvojrole?
4. Pracujete jako AP na 1. nebo 2. stupni ZŠ?
5. Porovnejte prosím obě pozice.
6. Jaké máte zkušenosti s prací se žáky se SVP?
7. Má pro Vás tato dvojrole nějaké výhody? Jaké?
8. Má pro Vás tato dvojrole nějaké nevýhody? Jaké?
9. Je něco, co Vám tato dvojrole za dobu své praxe přinesla? Nebo naopak vzala?
10. Je pro Vás práce v této dvojroli stresující? Pokud ano, proč?
11. Která z těchto dvou pozic je pro Vás více stresující?
12. Pokud je pro Vás tato dvojrole stresující, vnímáte to pozitivně nebo negativně? Proč?
13. Už jste se někdy setkala s projevy syndromem vyhoření?
14. Děláte něco pro prevenci stresu nebo syndromu vyhoření?
15. Zahrnuje Váš životní styl prvky, které byste mohla označit jako zdravé? Který by mohly redukovat nebo předcházet stresu? Např. spánek, strava, pitný režim, pohyb, ..

Příloha č. 2

Rozhovory s respondenty

Výzkumník: Jak dlouho pracujete na pozici vychovatele a zároveň AP?

(R1): „6 měsíců.“

Výzkumník: Jakou máte kvalifikaci pro práci AP a vychovatele?

(R1): „Ukončené vzdělání v oboru ještě nemám, stále studuji“

Výzkumník: Co Vás vedlo k tomu vstoupit do této dvojrole?

(R1): „Hlavně finance a propojení teorie s praxí. Po dokončení školy jsem díky známé dostala tuhle nabídku a neváhala jsem.“

Výzkumník: Pracujete jako AP na 1. nebo 2. stupni ZŠ?

(R1): „Pracuji jako školní asistent pedagoga v mateřské škole“

Výzkumník: Porovnejte prosím obě pozice.

(R1): „Pro mě určitě do budoucna je směr mateřská škola, tíhnu spíš k menším dětem. Jelikož nejsem ani v ranní družině a v odpolední pouze částečně, nesouzním úplně s režimem a nastavenými pravidly od vedení školy, tudíž to pro mne není tak příjemné prostředí, ale určitě to není stresující.“

Výzkumník: Jaké máte zkušenosti s prací se žáky se SVP?

(R1): „Ne, momentálně nepracuji s žádnými dětmi se SVP.“

Výzkumník: Má pro Vás tato dvojrole nějaké výhody? Jaké?

(R1): „Ano. V MŠ nejvíce času věnuji dětem s odloženou školní docházkou, tudíž následně jako vychovatelka školní družiny pro první a třetí třídu si můžu porovnat, nejvíce asi prvňáčky spolu s dětmi s odloženou školní docházkou, znalosti, vědomosti a dovednosti dětí, což vidím jako velké pozitivum. Také mohu nahlédnout do učebních materiálů první třídy, nebo se přímo s dětmi bavím o tom, co jim dělá problémy, co je naopak baví a podobné, upravené, přizpůsobené zadání, či úkoly procvičovat s dětmi v MŠ. Ale asi největší výhodou je to, že dopoledne jsem s malými dětmi a odpoledne mám možnost být na chvíli s většími. Takže je to různorodé.“

Výzkumník: Má pro Vás tato dvojrole nějaké nevýhody? Jaké?

(R1): „Pro mě osobně určitě, jelikož v každé skupině dětí trávím pouze krátký čas své pracovní doby, což mi brání poznat osobnost některých uzavřených dětí hlouběji a vytvořit si s nimi pevnější vztah. Například u starších dětí cítím, že mě berou spíše jako třetího člověka, jenž je doprovází na oběd a ta moje role zde úplně končí, jelikož následně po krátké chvíli odcházím domů a ten čas s nimi trávím spíš pasivně než aktivně. Ráda bych do budoucna měla určitou skupinu dětí, abych si byla 100 procentně jistá, že se úplně každé dítě v mé přítomnosti cítí bezpečně, příjemně, neostýchavě apod. Ze strany rodičů mi není příjemné, když mě ráno někteří z nich vidí v MŠ a následně odpoledne ve školní družině, někteří nerozumí mé pracovní době, kolikrát jsou zmatení apod.“

Výzkumník: Je něco, co Vám tato dvojrole za dobu své praxe přinesla? Nebo naopak vzala?

(R1): „*Určitě jsem ráda, že jsem si mohla vyzkoušet práci vychovatelky, rozhodně mě to utvrdilo v tom, že bych chtěla pracovat s mladší věkovou skupinou dětí a mé následné rozšiřující studium nepůjde směrem prvního stupně.*“

Výzkumník: Je pro Vás práce v této dvojroli stresující? Pokud ano, proč?

(R1): „*Stresující určitě ne*“

Výzkumník: Která z těchto dvou pozic je pro Vás více stresující?

(R1): „*Určitě se mi lépe pracuje v MŠ, vidím za sebou víc odvedené práce a dají se zde mnohem lépe pozorovat pokroky dětí*“

Výzkumník: Pokud je pro Vás tato dvojrole stresující, vnímáte to pozitivně nebo negativně? Proč?

(R1): „*Jak se už říkala, stresující to pro mě není.*“

Výzkumník: Už jste se někdy setkala s projevy syndromem vyhoření?

(R1): „*Naštěstí nesetkala*“

Výzkumník: Děláte něco pro prevenci stresu nebo syndromu vyhoření?

(R1): „*Jako prevencise věnuji svým koníčkům a mám takové své malé denní rituály*“

Výzkumník: Zahrnuje Váš životní styl prvky, které byste mohla označit jako zdravé? Který by mohly redukovat nebo předcházet stresu? Např. spánek, strava, pitný režim, pohyb.

(R1): „*Řekla bych že ano. Vše, jenž zmíněné, snažím se tak z 80 procent mít nastavený režim, podle kterého se řídím, samozřejmě ne vždy jde vše podle plánu.*“

Výzkumník: Jak dlouho pracujete na pozici vychovatele a zároveň AP?

(R2): „*Třetím rokem, před tím jen jako záskok, když bylo potřeba.*“

Výzkumník: Jakou máte kvalifikaci pro práci AP a vychovatele?

(R2): „*Asistent pedagoga-kurz AP přes Schola Servis a vychovatel-celoživotní vzdělávání na pedagogické fakultě v Olomouci, obor Vychovatelství.*“

Výzkumník: Co vás vedlo k tomu vstoupit do této dvojrole?

(R2): „*Pozice asistenta pedagoga nebyla na plný úvazek a smlouva byla vždy na určitou dobu. Také jsem se v tomto oboru chtěla více vzdělávat.*“

Výzkumník: Pracujete jako AP na 1. nebo 2. stupni ZŠ?

(R2): „*Vždy jsem byla na 2. stupni.*“

Výzkumník: Porovnejte prosím obě pozice.

(R2): „Obě pozice se mi líbí, asi tím, že každá je jiná a je i odlišná věková hranice dětí, se kterými pracuji. Na AP se nemusím speciálně připravovat, nemají individuální plán, se žáky jedeme stejně s celou třídou. Do družiny je příprava předem potřeba, do zájmových činností si předem připravit, vše potřebné a také máme spoustu společných akcí a tematických dnů s ostatními odděleními školní družiny. V družině mám také na zodpovědnost sama 30 dětí a při asistenci sama s dětmi nikdy nejsem, vždy jsme ve třídě s ostatními dětmi a vyučujícím.“

Výzkumník: Jaké máte zkušenosti s prací se žáky se SVP?

(R2): „Ve třídě, kde jsem nyní, máme žáky s PO 3, PO 2, i pedagogickou intervenci. Zkušenosti mám pozitivní. Myslím si, že žákům prospívá, že mají pomoc asistenta a také to ulehčí práci učiteli. Vysvětlím jim zadání určitého úkolu, nadiktuji zápis nebo jiné věci, které v hodině sami nestíhají.“

Výzkumník: Má pro Vás tato dvojrole nějaké výhody? Jaké?

(R2): „Mám práci na plný úvazek, v družině smlouvu na dobu neurčitou. Také se mi líbí, že dopoledne jsem s většími dětmi a odpoledne s menšími.“

Výzkumník: Má pro Vás tato dvojrole nějaké nevýhody? Jaké?

(R2): „Myslím si, že ani nemá. Jen je toho někdy hodně, nebo se někdy nemohu z časových důvodů zúčastnit nějakých akcí s 2. stupněm, protože se musím vracet do družiny.“

Výzkumník: Je něco, co Vám tato dvojrole za dobu své praxe přinesla? Nebo naopak vzala?

(R2): „Asi spoustu zkušeností, jinak se totiž pracuje s malými dětmi a jinak téměř s pubertáky.“

Výzkumník: Je pro Vás práce v této dvojroli stresující? Pokud ano, proč?

(R2): „Není, práce mě baví. A takto jak to mám se mi líbí to, že dopoledne jsem se staršími žáky a odpoledne s těmi menšími. Asi by mě úplně nebavilo, být celý den jen na 1. stupni.“

Výzkumník: Která z těchto dvou pozic je pro Vás více stresující?

(R2): „Asi žádná. Na asistenci jsem měla vždy děti, se kterými jsem vždy dobře vycházela. Jen když jsem tady začínala a neměla jsem žádné pedagogické zkušenosti a

byla po mateřské dovolené a žák, ke kterému jsem přišla, nebyl vůbec rád a nestál o to, tak to bylo občas hodně stresující. Byl do 7. třídy bez asistenta, měl ale kázeňské problémy, kdy si ani vyučující nevěděli rady. Samozřejmě se mu nelíbilo, že někdo ve třídě a dohlíží na něj.“

Výzkumník: Pokud je pro Vás tato dvojrole stresující, vnímáte to pozitivně nebo negativně? Proč?

(R2): „Jak jsem odpovídala před chvílí, tato dvojrole pro mě není stresující.“

Výzkumník: Už jste se někdy setkala s projevy syndromem vyhoření?

(R2): „Se syndromem vyhoření asi ne. Ale jak jsem psala, těžký pro mě byl ten první rok asistence, ale velkou oporou bylo pro mě vedení školy. Další roky byly s tímto žákem lepší a lepší.“

Výzkumník: Děláte něco pro prevenci stresu nebo syndromu vyhoření?

(R2): „Asi úplně ne, možná se snažím vyřešit nějaký problém hned, i s rodiči, když se to týká žáka a tím potom můžu odcházet domů s čistou hlavou.“

Výzkumník: Zahrnuje Váš životní styl prvky, které byste mohla označit jako zdravé? Který by mohly redukovat nebo předcházet stresu? Např. spánek, strava, pitný režim, pohyb.

(R2): „Ano, moc ráda cvičím, chodím běhat nebo jezdím na kole. Už po několikáté se naše škola přihlásila do výzvy Do práce na kole. Ale nedělám to proto, že bych potřebovala vyčistit hlavu od práce, ale protože mě to baví a chci být v kondici a chci si dát něco dobrého nebo skleničku vína bez výčitek“.

Výzkumník: Jak dlouho pracujete na pozici vychovatele a zároveň AP?

(R3): „Funkci vychovatele a AP vykonávám necelé dva roky (školní roky). Pracuji na základní škole v menším městě, kde se nachází celkem 2 základní školy.“

Výzkumník: Jakou máte kvalifikaci pro práci AP a vychovatele?

(R3): „Mé dosažené vzdělání je středoškolské zakončené maturitou, studovala jsem na střední pedagogické škole, obor Pedagogické lyceum.“

Výzkumník: Co vás vedlo k tomu vstoupit do této dvojrole?

(R3): „Tuto pozici jsem zvolila spíše proto, že samotný úvazek na asistenta pedagoga je nízký/malý, co se týče časovým rozpětím a také jsem toho názoru, že práce AP není

dostatečně ohodnocena. Takže s úvazkem vychovatele v družině je to určitě lepší. Tato pracovní pozice pro mě není z dlouhodobého hlediska perspektivní, co se financí týče. Studuji dálkově vysokou školu, obor Učitelství pro MŠ. A poté bych chtěla pracovat jako učitelka v mateřské škole. Tuto práci jsem již předtím vykonávala, ale z důvodu potřebné kvalifikace jsem nastoupila na vysokou školu.“

Výzkumník: Pracujete jako AP na 1. nebo 2. stupni ZŠ?

(R3): „Pracuji jako asistent pedagoga na prvním stupni ZŠ, konkrétně v 5. ročníku. Celkový počet žáků v naší třídě je 25 dětí. Z toho 4 děti se speciálně vzdělávacími potřebami, a 3 děti s IVP.“

Výzkumník: Porovnejte prosím obě pozice.

(R3): „Podle mého názoru má každá tato pozice něco do sebe.“

Výzkumník: Jaké máte zkušenosti s prací se žáky se SVP?

(R3): „Jak jsem již zmiňovala, ve třídě máme celkem 7 dětí s SVP, z toho tři děti mají vzdělávání dle IVP, zbylí 4 jen doporučení z poradny. Většinou jsem při výuce u dítěte, které má podporu ve vzdělávání z důvodu zdravotního stavu. Jinak máme ve třídě také další děti s potřebnou podporou ve vzdělávání z důvodu zdravotního stavu, dále děti se specifickými poruchami učení, s poruchami pozornosti a chování. Takže jsem dále nápomocná všem těmto dětem. Taktéž máme ve třídě tři ukrajinské dívky, kterým je potřeba někdy něco dovysvětlit a dopomocť. Jinak by se dalo říct, že jsou celkem učenlivé, a jde u nich vidět snaha.“

Výzkumník: Má pro Vás tato dvojrole nějaké výhody? Jaké?

(R3): „Výhody asi ty, že je to práce ve státním sektoru, postupně se mi také započítává doba do pedagogické praxe, která se mi poté bude hodit i při práci v mateřské škole. Potom všeobecně zkušenost ať už s dětmi, dospělými (rodiči). Díky této práci znám i větší okruh lidí z různého prostředí a také jsem zde navázala nová přátelství. Dále se mi také líbí, že máme každý měsíc schůzku všech AP, kde sdílíme zkušenosti, problémy aj.“

Výzkumník: Má pro Vás tato dvojrole nějaké nevýhody? Jaké?

(R3): „Nevýhody možná jen ty, že práce AP nemá moc dobrou budoucí perspektivu. Protože většinou AP má vždy smlouvu na jeden školní rok. A odvíjí se to od toho, zda dítě na škole zůstává, nebo přechází na jinou školu. Takže když například dítě v polovině

školního roku odejde, a pro asistenta není pracovní místo u jiného dítěte, asistent v pracovním poměru končí.“

Výzkumník: Je něco, co Vám tato dvojrole za dobu své praxe přinesla? Nebo naopak vzala?

(R3): „Všeobecně práce s dětmi je vcelku rozmanitá a různorodá, Tudiž tato práce přináší spoustu zkušeností, ať už kladných nebo záporných. A ve škole s dětmi je každý den jiný.“

Výzkumník: Je pro Vás práce v této dvojroli stresující? Pokud ano, proč?

(R3): „Není pro mě stresující.“

Výzkumník: Která z těchto dvou pozic je pro Vás více stresující?

(R3): „Díky Bohu ani jedna.“

Výzkumník: Pokud je pro Vás tato dvojrole stresující, vnímáte to pozitivně nebo negativně? Proč?

(R3): „Jak už jsem výše zmínila, stresující pro mě není.“

Výzkumník: Už jste se někdy setkala s projevy syndromem vyhoření?

(R3): „Osobně naštěstí ne.“

Výzkumník: Děláte něco pro prevenci stresu nebo syndromu vyhoření?

(R3): „Asi si člověk nemůže „brát práci domů“ a musí umět v hlavě vypnout, nějakým způsobem regenerovat. Když mě něco „trápi“ tak je dobré se s někým pobavit, svěřit se.“

Výzkumník: Zahrnuje Váš životní styl prvky, které byste mohla označit jako zdravé? Který by mohly redukovat nebo předcházet stresu? Např. spánek, strava, pitný režim, pohyb.

(R3): „Tak převážně odpočinek, životospráva, spánek, procházky v přírodě, volný čas trávený s přáteli a rodinou.“

Výzkumník: Jak dlouho pracujete na pozici vychovatele a zároveň AP?

(R4): „Na pozici asistenta pedagoga pracuji 3 roky.“

Výzkumník: Jakou máte kvalifikaci pro práci AP a vychovatele?

(R4): „Mám vystudovaný obor Předškolní a mimoškolní pedagogika na Střední pedagogické škole a Střední zdravotnické škole svaté Anežky České v Odrách.“

Výzkumník: Co vás vedlo k tomu vstoupit do této dvojrole?

(R4): „*Tato pozice byla vytvořena již při mém nástupu. Cíleně jsem ji nevyhledávala.*“

Výzkumník: Pracujete jako AP na 1. nebo 2. stupni ZŠ?

(R4): „*Pracuji jako asistent na 1. stupni ve 4. třídě.*“

Výzkumník: Porovnejte prosím obě pozice.

(R4): „*Každá pozice má své pro a proti. Pracovat celý den se stejnými dětmi je náročné jak pro mě, tak pro ně, ale líbí se mi různorodost obou pozic. AP je mnohem klidnější. V družině se mi líbí, že si celou činnost organizuji sama. Také je důležité zmínit spolupráci s kolegy, jak ve třídě, tak v družině.*“

Výzkumník: Jaké máte zkušenosti s prací se žáky se SVP?

(R4): „*Zkušenost mám velmi bohatou, s každým dítěte je to individuální. Ve třídě, kde pracuji je 8 žáků s SVP.*“

Výzkumník: Má pro Vás tato dvojrole nějaké výhody? Jaké?

(R4): „*Ano má, práce není stereotypní. Žáky poznám po stránce vzdělávací i výchovné.*“

Výzkumník: Má pro Vás tato dvojrole nějaké nevýhody? Jaké?

(R4): „*Ano, je to časově i psychicky náročné.*“

Výzkumník: Je něco, co Vám tato dvojrole za dobu své praxe přinesla? Nebo naopak vzala?

(R4): „*Přinesla mi bohaté zkušenosti v pedagogické praxi a první zkušenosti s dětmi se SVP.*“

Výzkumník: Je pro Vás práce v této dvojroli stresující? Pokud ano, proč?

(R4): „*Ano, někdy je to během dne časově náročné. Občas mám i pocit, že je toho moc, ale vždy jsem to nějak zvládla.*“

Výzkumník: Která z těchto dvou pozic je pro Vás více stresující?

(R4): „*Nelze to srovnat, každá pozice má své.*“

Výzkumník: Pokud je pro Vás tato dvojrole stresující, vnímáte to pozitivně nebo negativně? Proč?

(R4): „*Stres vnímám negativně. Při stresu se musím více soustředit na své emoce.*“

Výzkumník: Už jste se někdy setkala s projevy syndromem vyhoření?

(R4): „*Pouze u známých, vlastní zkušenost naštěstí nemám.*“

Výzkumník: Děláte něco pro prevenci stresu nebo syndromu vyhoření?

(R4): „*Ano, snažím se dodržovat zdravý životní styl.*“

Výzkumník: Zahrnuje Váš životní styl prvky, které byste mohla označit jako zdravé? Který by mohly redukovat nebo předcházet stresu? Např. spánek, strava, pitný režim, pohyb.

(R4): „*Ano, dodržuji spánkovou hygienu, pitný režim a snažím se dostatečně hýbat.*“

Výzkumník: Jak dlouho pracujete na pozici vychovatele a zároveň AP?

(R5): „*Pracuji zde 3 roky.*“

Výzkumník: Jakou máte kvalifikaci pro práci AP a vychovatele?

(R5): „*Vystudovala jsem střední pedagogickou školu, obor pedagogické lyceum ukončené maturitou v Přerově.*“

Výzkumník: Co vás vedlo k tomu vstoupit do této dvojrole?

(R5): „*Tato dvojrole mi byla nabídnuta po maturitě, protože jsem na danou školu tenkrát chodila na praxi a po mém odmaturování šla na mateřskou jedna paní vychovatelka a k tomu mi byla přidělena asistence. Tak jsem na to kývla. Teď ale bude záležet na tom, zda se kolegyně vrátí po mateřské nebo ne.*“

Výzkumník: Pracujete jako AP na 1. nebo 2. stupni ZŠ?

(R5): „*Pracuji jako asistent pedagoga na 1. stupni ve 3. třídě.*“

Výzkumník: Porovnejte prosím obě pozice.

(R5): „*Každá z těchto pozic mě určitým způsobem baví. Jsou to různorodé pozice, kdy dopoledne se věnuji jednomu žákovi a odpoledne celé družince.*“

Výzkumník: Jaké máte zkušenosti s prací se žáky se SVP?

(R5): „*Pozitivní. Žákům se SVP určitě dost prospívá, když mají u sebe asistenta pedagoga. Já osobně mám holčičku s autismem.*“

Výzkumník: Má pro Vás tato dvojrole nějaké výhody? Jaké?

(R5): „*Určitě ano. Nemám ráda stereotyp a stereotypní práci a při této dvojroli tomu tak určitě není. Dále určitě finanční ohodnocení, které roste po odpracovaných letech. A jako poslední jsem díky této práci poznala spousty nových přátel a skvělých lidí.*“

Výzkumník: Má pro Vás tato dvojrole nějaké nevýhody? Jaké?

(R5): „*Občas je toho hodně, co se po psychické stránky týče. Další nevýhodou vnímám to, že práce asistenta pedagoga není nikdy jistá a kdykoliv o ni můžete přijít. Jste prostě závislí na tom dítěti, kterému děláte asistenta.*“

Výzkumník: Je něco, co Vám tato dvojrole za dobu své praxe přinesla? Nebo naopak vzala?

(R5): „*Přinesla mi určité spoustu zkušeností, co se dětí týče.*“

Výzkumník: Je pro Vás práce v této dvojroli stresující? Pokud ano, proč?

(R5): „*Ano, ale nejspíš je to tím, že je toho občas moc a asi zbytečně stresuju, jestli vše stihám zařídit.*“

Výzkumník: Která z těchto dvou pozic je pro Vás více stresující?

(R5): „*Asi práce ve školní družině. Přece jen máte zodpovědnost za více dětí a se staršími dětmi je občas ta práce náročnější.*“

Výzkumník: Pokud je pro Vás tato dvojrole stresující, vnímáte to pozitivně nebo negativně? Proč?

(R5): „*Určitě pozitivně. Vždy mě ten stres nakopne a odvádím lepší výsledky.*“

Výzkumník: Už jste se někdy setkala s projevy syndromem vyhoření?

(R5): „*Asi po roce práce. Měla jsem špatné období a podepsalo se to i na práci. Najednou jsem si nebyla jistá, jestli mě práce naplňuje a baví a byla jsem akorát ke všemu a ke všem skeptická.*“

Výzkumník: Děláte něco pro prevenci stresu nebo syndromu vyhoření?

(R5): „*Určitě asi to, že se všechny pracovní věci snažím vyřešit v práci a neberu si práci domů. Když si odmyslíme přípravu.*“

Výzkumník: Zahrnuje Váš životní styl prvky, které byste mohla označit jako zdravé? Který by mohly redukovat nebo předcházet stresu? Např. spánek, strava, pitný režim, pohyb.

(R5): „*Ano, dodržuji pravidelný spánek, chodím se psem na procházky, občas cvičím, a podobně.*“

SEZNAM ZKRATEK

AP – asistent pedagoga

ŠD – školní družina

KP – komunikační partner

SVP – speciální vzdělávací potřeby

IVP – individuální vzdělávací plán

PO – podpůrné opatření

ZŠ – základní škola

Sb. – sbírka

Tzv. – takzvaným

Atd. – a tak dále

Apod. – a podobně

ANOTACE

Jméno a příjmení	Tereza Konečná
Katedra	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce	Mgr. Adéla Antlová, Ph.D.
Rok obhajoby	2023

Název práce	Aspekty dvojrole asistenta pedagoga a vychovatele ve školní družině
Název v angličtině	Aspects of the dual role of teaching assistant and educator in a school group
Anotace práce	Bakalářská práce se skládá z části teoretické a praktické. V teoretické části je popsána charakteristika pozice asistenta pedagoga a vychovatele ve školní družině. Následuje kapitola, která popisuje stres, prevenci vyčerpání, syndrom vyhoření a možnosti podpory. V závěru teoretické části jsou popsáni žáci se speciálními vzdělávacími potřebami. Výzkumná část se zabývá aspekty práce dvojrole asistenta pedagoga a vychovatele ve školní družině.
Klíčová slova	asistent pedagoga, vychovatel ve školní družině, stres, prevence vyčerpání, syndrom vyhoření, možnosti podpory, žáci se speciálními vzdělávacími potřebami
Anotace v angličtině	The bachelor thesis consists of theoretical and practical parts. The theoretical part describes the characteristics of the position of Teaching Assistant and After School Club Educator. This is followed by a chapter that describes stress, burnout prevention, burnout and support options. At the end of the theoretical part, students with special educational needs are described. The research part deals with aspects of the work of the dual role of a Teaching Assistant and After School Club Educator.

Klíčová slova v angličtině	Teacher's Assistant, After School Club Educator,, stress, prevention of exhaustion, burnout syndrome, support options, pupils with special educational needs
Přílohy vázané v práci	Příloha č. 1 scénář rozhovoru Příloha č. 2 rozhovory s respondenty
Rozsah práce	39
Jazyk práce	český